

Hodnocení diplomové práce: Přínos Samuela P. Huntingtona historické sociologii

Autor práce: Bc. Jaroslav Mrázek

Vedoucí práce (školitel): Mgr. Karel Černý

Práce je zpracována velmi poctivě. V uplynulém roce jsem s bc. Jaroslavem Mrázkem často konzultoval její celkové zaměření i řadu detailů. Proto vím, že se tématem zabýval dlouhodobě, soustavně a systematicky. Při zpracovávání tématu prokázal vysokou míru motivovanosti a také samostatnosti. To ještě nemusí být automatickou zárukou úspěchu. V tomto případě však výsledek vynaloženému úsilí naprosto odpovídá. Práce neklouže po povrchu, není uspěchaná a sepsaná narychlo, ale je z ní na každé stránce patrná hlubší znalost a promyšlenost tématu.

Mrázek si klade za cíl kriticky představit, reflektovat a zasadit do dobového kontextu i do kontextu historické sociologie velmi rozsáhlé dílo (zhruba půl století) jednoho z nejpłodnějších, nejcitovanějších a nejvlivnějších společensko-vědních autorů druhé poloviny 20. století. V celém tomto díle se pak snaží hledat tématické a metodologické kontinuity i diskontinuity. To je již samo o sobě ambice více než titánská.

Po každém autorovi totiž vyžaduje interdisciplinární přístup (znalosti z oblasti sociologie, historie, mezinárodních vztahů, politologie nebo orientalistiky), široký tematický záběr (civilizace, armáda, migrace, demokratizace atd.) a podrobný přehled nepřeborných akademických prací jiných autorů, které na publikace S. P. Huntingtona vždy ve velkém množství reagovaly. Seriózní pokusy tohoto druhu je možné po smrti S. P. Huntingtona (prosinec, 2008) ve světové sociologii či politologii očekávat od někoho z jeho četných – slavných či méně slavných žáků – nicméně dosud žádné takové souhrnné dílo nebylo publikováno. J. Mrázka je tedy bez nadsázky možno považovat za jednoho z prvních badatelů, kteří se na toto pole pustili.

V této souvislosti je velmi pozitivní, že se Mrázek nezaměřuje „pouze“ na pozdní díla spjatá s tezí o „střetu civilizací“ či na poslední rozsáhlou analýzu krize multi-kulturní situace ve Spojených státech na počátku 21. století. Redukce Huntingtona na tato jeho pozdní a široce diskutovaná témata, a také jeho hodnocení z pohledu těchto prací, je častou tendencí, kterou nepovažuji za zcela šťastnou, protože zastiňuje velmi novátorské a dosud aktuální analýzy z oblasti historické sociologie armády, bádání nad tématem sociální změny, modernizace nezápádních zemí nebo demokratizace a krize demokracie. Tuto skutečnost považuji za jeden z hlavních přínosů Mrázka v českém kontextu, protože představuje a diskutuje v Čechách méně známé a nedocenené první etapy díla S. P. Huntingtona.

Svou analýzu Mrázek začíná již prvním velmi rozsáhlým a výrazným dílem S. P. Huntingtona o historickém formování vztahu mezi moderní armádou a moderní společností opublikovanou v 50. letech 20. století, která se již dočkala řady reedicí a stala se klasikou v oboru sociologie armády a války. Ještě výše je zapotřebí vyzdvihnout zařazení prací z 60. a 70. let 20. století pojednávajících o modernizačních teoriích a jejich kritikách a také práce zabývající se demokratizací a krizí demokracie ve vyspělých společnostech.

U každého z chronologicky řazených témat se Mrázek snaží stručně uvést širší sociální a mezinárodně-politický kontext vzniku daného díla a zejména uvést hlavní diskuse, které

vyvolalo. Typické pro recepci díla S. P. Huntingtona je to, že vždy polarizuje názory, získává si zapřísáhlé odpůrce, nebo naopak skalní příznivce. Mrázek se však pokouší – nutno říci, že relativně úspěšně – o maximálně nezaujaté a objektivní hodnocení (například v diskusi uvádí jak liberálního autora a žáka Huntingtona Fareeda Zakariu, na straně druhé však zase cituje i diskuse ostře levicových autorů a intelektuálů jako Wallerstein nebo Chomsky).

Závěr a shrnutí považuji za dostatečný, ačkoliv by mě osobně zajímala odpověď na řadu otázek, které se nabízí, ale bohužel se je čtenář z textu nedozví (Je tedy S. P. Huntington liberál, nebo konzervativce? Má blíže k Republikánům, nebo Demokratům? Kdy, jak a proč udělal Huntington „obrat ke kultuře“?). Přínosný je postřeh o tematické návaznosti jednotlivých prací S. P. Huntingtona, také identifikace problematiky sociálního řádu (na úrovni společností i na úrovni mezinárodních vztahů) jako „červené nitě“ linoucí se celým jeho dílem.

Práce je psaná čtivým a kultivovaným jazykem, je mimořádně stylisticky vyzrálá. Také v tomto smyslu vybočuje nad rámec běžných diplomových prací a studentských textů.

Vysoce hodnotím také skutečnost, že se Mrázkovi podařilo vměstnat tak rozsáhlé téma a jeho hodnocení do rozumného rozsahu přibližně 120 normostran informačně velmi bohatého textu, kde má každý odstavec, každá věta a každá poznámka pod čarou své promyšlené místo. Řada věcí se do textu i tak vzhledem k doporučenému rozsahu (oněch 120 normostran) nevešla a bylo je nakonec nutné vypustit (např. komparace s dílem I. Wallersteina). Schopnost vyzdvihnout to nejpodstatnější a úspěšně a hutně prezentovat hlavní teze je ale další silnou stránkou práce.

Celková navrhovaná známka: výborně